

КАТТА ОДИМ

Съезддан-
съездгача

Утган беш йиллик мобайнида Ўзбекистон ССР Фанлар академиясини ривожлантиришнинг энг муҳим якуниларидан бири шу бўлди, энг юксак маданий олимпиада — фан докторлари икки барабар ортиди. Ҳозир академия институтларида 1400 дан ортиқ фан доктори ва кандидати меҳнат қилмоқда. Республика Фанлар академиясини президиумининг бош илмий секретари М. З. Ҳамидхонев УЗТАГ муҳбири А. Ершов билан суҳбатда ана шу рақамларни тилга олиб, КПСС XXIII съезидан кейин утган давр Ўзбекистон фанини ривожлантиришда бениҳоя муҳим аҳамиятга эга бўлганлигини таъкидлади.

— Беш йилликда илмий кадрлар малакасини анча ошириш билангина кифойланган бўлганини айтганда, муҳим аҳамиятга эга бўлган фан докторлари билан ривожланиб, таъқиқот ишлари гоят чуқурлаштирилди ҳамда халқ хўжалиги ва маданият учун ил-

мий ишларнинг самарадорлиги анча ошди. Халқ хўжалиги билан маданиятнинг ахтирланган ахшироқ қоридиш учун утган беш йилликда академия составида ушунга янги илмий мазназ тузилди. Кибернетика, сейсмология, электроника, биохимия, астрономия, археология институтлари, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Қоразаллогистини филиалда табиий фанлар комплекс институтини, микробиология, физиология бўлиминини, Алишер Навоий номида давлат адабиёт музейи, институт статусига эга бўлган Ўзбек совет энциклопедияси бош редакцияси ана шулар жумласидандир.

Пахтанинг янги чидамли «Тошкент-1», «Тошкент-2», «Тошкент-3» янги навлари чиқарилганлиги чуқур ва айтиш мумкин халқ хўжалиги учун гоят муҳим илмий ишлар олиб борилаётганлига, мисол бўла олади. Академиянинг ўсимликлар экспериментал биология институтига бу йилда келган пахтанинг янги чидамли навлари яратилиши янги меъдани эди кўпгина пахта селекциячилари нурол қилиб олди. Пахтанинг янги уруғларидаги бошқа илмий сифатларни ўрганиб, шу сифатларни қimmatли техника экинига ҳам қўйириш усулларини қидиришга йўл очилди.

Академиянинг химия соҳасида иш олиб борувчи институтлари ҳам утган беш йилликда самарали раёнкаларга эришди. Бир туркум полимер препаратларини, хусусан «К-4» препаратини олиш технологияси яратилиб, ишлаб чиқилганлиги халқ хўжалиги учун бир неча миллион сумми тежаб қилиш имконини беради. «К-4» препаратини нефть ва газ қон қуруқларини пармалашда лойсирмон қорималарнинг стабилизатори сифатида кенг қўлланила бошланди.

Ер структурасини яхшилашда ҳам кўл келган «К-4» препаратини Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон, Молдавия, Украина-

нинг, Москва ва Ленинград атрофидаги районларнинг тупроқ шариоитларида синов қилинди. Шу жойларнинг ҳаммасида Тошкент химикларнинг препарати самарали бўлиб чиқди. Ҳозир Чирчиқ электр химия комбинатида шу препаратни саноат усулида ишлаб чиқарувчи нурилла маҳсулот бермоқда. Навоий химия комбинатини ривожлантириш планидан ана шу препаратни ишлаб чиқаришга қаратилган. Ишлаб чиқариш раёнкаларини бошқаришда ишлатилган.

Химиклар маҳаллий хом ашё асосида гидротехника қурилиши учун зарур бўлган гоят сифатли цементлар рецептурасини ҳам ишлаб бердилар. Тўхтагул

гидроэлектростанциясининг гидротехника иншоотларини қуришда ана шу цементлардан фойдаланишнинг ўзи беш миллион сумми тежаб имконини беради.

Академиянинг физика-техника ва математика фанлари бўлими институтлари утган беш йил ичида олам томон катта қадам қўйди. Олимларнинг электроника соҳасидаги ишлари бутун дунёга машҳур бўлди. Республикада янги утказгичлар техникасининг микроэлектроника ва оптоэлектроника сингари истибқоли йўналиши муваффақиятли ривожлантирилмоқда. Ишлаб чиқариш раёнкаларини бошқаришда кибернетика методларини қўлланиш,

радиозотопларни халқ хўжалигига жорий этиш, пахта териш машинасини таксимлаштиришнинг илмий асосларини ишлаб чиқиш соҳасида ҳам олимлар муҳим натижаларга эришдилар.

Ер тўғрисидаги фанлар бўлимининг институтлари фойдали қазилма конларини топиш, республика территориясини сейсмик раёнкалаштириш ишига ўз ҳиссаларини қўшди. Иккинчи фанлар ҳам утган беш йилликда ривожланди. Олимларнинг шу соҳада қилган ишлари меҳнатқашларни коммунист руҳда тарбиялаш, республикада маданиятни ривожлантириш учун муҳим аҳамиятга эга.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг олимлари, — деди суҳбат охирида М. З. Ҳамидхонев, — жоманон коммунист партиянинг XXIV съезидин илмий ишларда янги муваффақиятлар билан кутиб олишга ҳаракат қилмоқдалар.

МУКОФОТЛАШ МУАММОСИ

Совет кишиларининг моддий фаровонлигини оширишда моддий рағбатлантириш фонди маблағларини оқилона ва тўғри тақсимлаш муҳим аҳамиятга эга.

Моддий рағбатлантириш фонди ҳар бир ишчи-ходимнинг ўз меҳнат натижасидан манфаатдорлигини кўчатиради. Қолаверса, бу ишчиларни мукофотлаб боришнинг ягона манбасидир. Шунга қўра, ўз-ўзидан, моддий рағбатлантириш фонди маблағларини қандай қилиб тўғри тақсимлаш мумкин, деган савол туғилади.

Ҳозир моддий рағбатлантириш фонди маблағларидан ходимларни йил бўйи вақти-вақти билан мукофотлаб бориш, энг муҳим ишлаб чиқариш топшириқини бажаришда ўрнатилган ҳодимларни рағбатлантириш ва корхонада йил якунида пайсда қилган ишчиларни мукофотлаш мақсадида фойдаланилади. Шунингдек, коллектив ўртасидаги социалистик мусобақа илгирларига ва корхона ходимларига ёрдам тариқасида ҳам шу фонддан маблағ ажратилади. Бултур республикамиз пойфазал корхоналарида моддий рағбатлантириш фонди маблағининг 40 процентдан кўпроги йил бўйи вақти-вақти билан мукофотлашга сарфланади, 9 процент ишчиларнинг алоҳида мукофотлашга, 42 процент йил якунида рағбатлантиришга ва 7,5 процент ёрдам кўрсатишга сарфланади.

Бу шунинг кўрсатиб турибдики, корхоналарда моддий рағбатлантириш фондидан турлича фойдаланилмоқда. Масалан, Бухоро пойфазал фабрикасида бултур йил бўйи вақти-вақти билан мукофотлаб боришга 16,4 процент, Наманган фабрикасида эса 97,5 процент маблағ сарфланган. Ҳар янги корхонада ҳам нотўғри йўл тутилган. Чунки биринчисида ишчиларни йил бўйи вақти-вақти билан мукофотлаб бориш, иккинчисида эса йиллик якуни учун ва муҳим топшириқни бажарганликларини учун ишчиларни рағбатлантириш кераклигини унутиб қўйилган.

Моддий рағбатлантириш фонди маблағларини тақсимлашда саноатнинг айрим тар-

«ИСЛОХОТ ВА РАҒБАТЛАНТИРИШ» МАҚОЛАСИ МУҲОКАМАДА

моқлари хусусиятларини ҳисобга олиш зарур. Энг муҳим ишлаб чиқариш топшириқини бажарган ходимларни мукофотлаш айниқса катта аҳамиятга эгадир. Ходимни бевосита хизмат доирасига кирмайдиган ишни бажаргани учун мукофотлаш унинг моддий манфаатдорлигини янада оширади. Баъзи корхоналарда бу турдаги рағбатлантириш оз миқдорини ташкил этса, баъзиларида мулқо йўқ ҳисоби. Баъзи ҳолларда ундан нотўғри фойдаланилади. Масалан, Самарқанд пойфазал фабрикасида 3 киши «Гудан» кечасини уюштиришда кўрсатган ташаббуси учун мукофотланган. Ҳоҳ бундай маблағлар байрамларга ҳар хил соғварлар олиниши, йиллик ҳисоботни тайёрлашга сарфланганлигини ачинарлидир.

Кўпгина корхоналарда пайс-қадамларни алоҳида рағбатлантириш учун маблағ ажратилиши низоми ишлаб чиқилмаган. Ҳар бир мукофотлашнинг принциплари ва характерини ҳисобга олиб, шундай низоми тузилса яхши бўларди.

Ҳозирча «алоҳида ўрнатилган ҳодим», «гоят муҳим топшириқ» деган тушунчаларнинг аниқ маъноси белгиланган олинмаган. «Гоят муҳим топшириқ» бир вақтдаги вазибаларни бажаришга мўлжаллаб берилади, у ишлаб чиқаришнинг нормал боришини таъминлайди.

Ходимларга «моддий рағбатлантириш фондидан ёрдам беришнинг умумий миқдори ҳам унча аниқланмаган. Наманган пойфазал фабрикасида бунга фонддан 2,5 процент, Фарғонада 15 процент маблағ ажратилган.

Бундан ташқари, бундай ёрдамга сарф этилган маблағни маданий-маншӣ тадбирлар ёки уй-жой қурилиши фондларига киритишнинг кераги йўқ. Чунки бу маншӣ-маъмурий характерга эга.

Коллектив суратда моддий рағбатлантириш системасида йил якуни бўйида мукофотлаш алоҳида ўрин тутди. Бунинг аҳамияти шунки, ҳар бир ишчи-чиб кирди. Йигирматаси битиш аарафасида турибди. Коллективизмда Самарқанд об-ласти Совети депутатлигига Хосият Шотемирова, Булунгур район Совети депутатлигига Мусаллам Эргашева, Фотира Урозова депутатларимиз ташаббуси билан йигирма беш ўринли касалхона очилди, тўрт жойда медицина пункти ташкил қилинди. Кишлоқ марказида ошхона ва маданий-маншӣ комбинат ишлаб турибди.

Депутатлар аралашуви билан ишхона янги мактаб биноси қад кўтарди, қўшма синфхоналар қурилди. Учта ўш йиллик ва учта санжик йиллик ҳамда битта бошланғич мактабда коллежчиларнинг 2400 боласи таълим олмақда. Кишлоқлар билан мактаблар ўртасидаги йўللار текисланиб, уларга асфальт ётирилди.

Кишлоқларнинг кифолати мундан-мун ўзгариб борапти. Сердархат кўчаларини шаҳарга ўхшаб кетяпти. Янгида 70 тоқоли автомат телефон станцияси фойдаланишга топширилди. Бунда ҳам област, район Совети депутатларининг ҳиссаси бор.

Х. НОСИРОВ,
Б. ШОЛОНОВ,
П. ҲАКИМОВ,
Булунгур район «Октябрь» коллежи аъзолари.

коллектив ишнинг натижаси учун моддий манфаатдор бўлади, кадрлар қўнимсизлиги намайди, меҳнат интизомининг яхшиланишига ёрдам беради. Бундай рағбатлантириш халқ хўжалигини ривожлантиришнинг замонавий талабларига мос келади. Меҳнатнинг туридан қатъий назар, ишлаб чиқариш якунидан бутун коллектив манфаатдор бўлиши ютуқлар гаровидир.

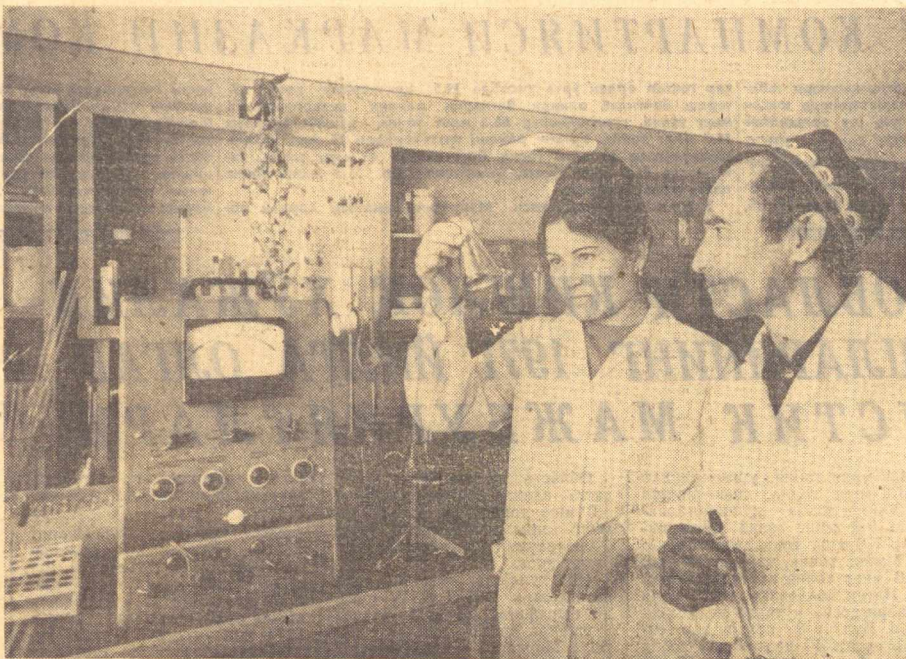
Ҳар бир корхонада иш стажига қараб мукофот миқдорини белгилашда ҳам хилма-хиллик мавжуд. Ҳатто бир соҳадаги корхоналарда ҳам шундай ҳолни кўриш мумкин. Бир қатор корхоналарда 8-10 та стаж группаси белгиланган. Улар орасидаги фарқ ҳам ишчи-ходимларга унчалик наф келтирмайди. Бизнингча, ставка қараб мукофотлашнинг 4-5 даражаси кифоя қилади. Ишчининг ўртача йиллик маоши ва унинг йил бўйи олган мукофотларини ҳамда корхонадаги иш якунига қандай ҳисса қўшганини ҳисобга олиб мукофотлаш маъқулроқ.

Йиллик иш натижаси самарали бўлиши учун ишчи ва ходимларни ойма-ой эришган ютуқларига қараб рағбатлантириб бориш зарур. Моддий рағбатлантириш фонди маблағининг 40-45 процентини йиллик натижа учун мукофотлашга сақлаб қўйиш кифоя қилади. Бу бир ишчининг 15 кунлик маошини ташкил этади.

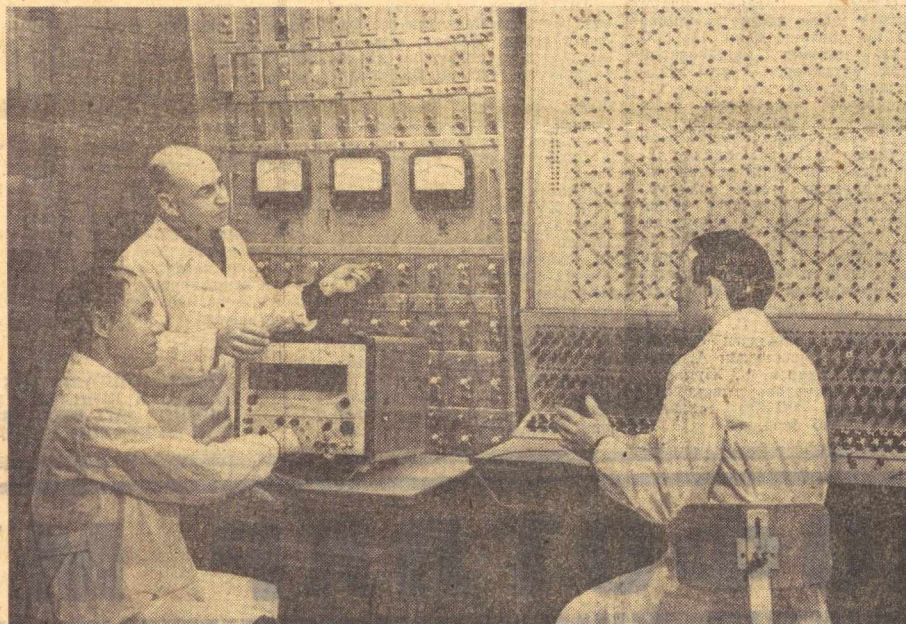
Ниҳоят, моддий ва маънавий рағбатлантиришнинг тўғри қўшиб олиб бориш лозим. Бизнингча, «Хурмат тахтасига киритиш, ташаккур эълон қилиш қуруқчина бўлмасдан, қўшимча бирон мукофот билан рағбатлантирилса яхши бўлар эди.

Моддий рағбатлантириш фондидан шундай фойдаланиш кераки, бундан давлат ҳам, коллектив ҳам манфаатдор бўлсин. Ана шу йили манфаат бирлиги таъминлангандагина ишлаб чиқариш самарадорлиги ва совет халқининг моддий фаровонлиги ошиб бораверади.

М. ШАРИФХУЖАЕВ,
иқтисод фанлари кандидати.

Суратларда: (тепада) Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимликлар экспериментал биологияси институтининг минерал составини ўрганишмоқда. (Пастда) Урта Осиё табиий газ илмий-таъқиқот институтининг геология ва ундан халқ хўжалигига фойдаланиш масалалари билан шуғулланади. Газ транспорт лабораторияси ходимларидан (чапдан) — катта техниклар Ю. Ардулин, А. Альтшуль ва катта инженер Ф. Фрунзон ўртоқлар жаҳонда энг йирик «Силие севера» газ қувири системасининг учинчи навбати ҳисобларини ҳал этишмоқда.

МУҲИМ БОСҚИЧ

Марксизм-ленинизм таълимоти, асримизнинг етакчи кучи бўлган Коммунист партия сиёсатини чуқур билиш ҳаёт тақозоси бўлиб қолди. Областида ҳар йили минглаб коммунистлар, партияси активлар партия маорифи мактабларида билим олаётганликлар бунинг ёрқин далилидир. Бу соҳада идеология фронтининг толмас курашчилари — пропагандистлар олдида муҳим шарафли вазифалар қўйилган.

Областида марксизм-ленинизм классиклари асарларини, В. И. Лениннинг бой назарий меросини ҳамда Коммунист партиянинг иқтисодий сиёсатини ҳар томонлама ўрганиш бу йилги партия ўқувининг асосий мазмунини ташкил этади.

Партия ўқувига ҳозирлик кўришда тингловчиларнинг умумий таълими, сиёсий билим савиялари ва малакалари ҳар йилгидан ҳам яхшироқ белгиланб келибди. Бу йил областида, 177 та бошланғич сиёсий мактаб, 828 та марксизм-ленинизм асослари мактаби ва юзлаб семинарларда В. И. Лениннинг назарий мероси ва партиянинг ҳозирги босқинчи иқтисодий сиёсати муваффақиятли ўрганилди. Бундан ташқари, шаҳар ва районларда 13 жойда раҳбар ходимларнинг «мактаби» ишлаб турибди.

Маъмур мактабларнинг тингловчилари КПСС Марказий Комитетининг июль Пленуми қарорлари, партиянинг ҳозирги ички ва ташқи сиёсатига доир актуал проблемаларни чуқур ўрганишмоқдалар. Пропагандистларимиз машғулотларини ҳўжаликларнинг ҳаёти билан боғлаб олиб бораётганлар. Улардан Бухоро районидаги «Янги турмуш» коллежидagi «Марксизм-ленинизм асослари» мактабининг пропагандисти Салим Муродов, Гиждувон районидаги Энгельс номи коллежга ишлаб турган «Марксизм-ленинизм асослари» мактабининг пропагандисти Фаизулла Тошев, «Каганнефтегаз» идораси қошидаги сиёсий мактабдан Федор Емельянович Чечев, Навоий химия комбинати қошидаги «Марксизм-ленинизм асослари» мактабининг пропагандисти Владимир Николаевич Теплицкийлар чуқур билим, тингловчилар қалбига йўл топа билиш билан бошқалардан ажралиб турадилар.

Ҳеч шубҳа йўқки, бу ўқув йили ленинча юбилей йилининг бевосита давоми бўлади.

Б. МУХИТДИНОВ,
Бухоро области партия комитети сиёсий маориф уйининг му-дир.

ДЕПУТАТ ВА ҲАЁТ

НАКАЗЛАР И ЖРОСИ

Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Нормат Эсонтурдиев раислик қилган «Октябрь» коллежи Булунгур районида эмас, балки Самарқанд об-ластида ҳам пахтадан энг юқори ҳосил олиб келади. Хўжалик иқтисодий жиҳатдан баъуват. Колхоз юбилей йилида ҳам яхши нўрсаткичларни кўлга киритди. 1960 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 28 ўрнига 33 центнердан ҳирмон кўтарди. 21 пахтачилик бригадасининг ҳаммаси йиллик плани ва социалистик мабжуриятни тўла бажарди. Кўп миллатли хўжалигининг Амришо Давлатов бошлиқ бригадаси гектаридан 40,3 центнердан, Қосим Бейбев раҳбарлик қилган бригада эса гектаридан 38 центнердан пахта етиштирди.

Биз депутатимиз билан ҳар вақт учрашиб туришимиз. Унга кишлоқларнинг ободонлаштириш, маъий хизматини яхшилаш, алоҳида медицина хизматини кўчатириш юзасидан нақазлар берил турмиш. Сайловчиларнинг бир учрашувида бутун кишлоқни эгаллаштириш масаласини депутат олдида қўйганини, шу нақазимиз тўла амалга оширилди. Ҳозир кишлоқларимизда электр нурулари порлаётди. Шунингдек, бош план асосида янги посёлка қуриш, уни шаҳаргадиган газлаштириш, водопровод ўтказиш масаласи ҳам амалга оширилмоқда. Кейинги йил ичида шундай уйларга битиш хонадон қу-

чиб кирди. Йигирматаси битиш аарафасида турибди. Коллективизмда Самарқанд об-ласти Совети депутатлигига Хосият Шотемирова, Булунгур район Совети депутатлигига Мусаллам Эргашева, Фотира Урозова депутатларимиз ташаббуси билан йигирма беш ўринли касалхона очилди, тўрт жойда медицина пункти ташкил қилинди. Кишлоқ марказида ошхона ва маданий-маншӣ комбинат ишлаб турибди.

Депутатлар аралашуви билан ишхона янги мактаб биноси қад кўтарди, қўшма синфхоналар қурилди. Учта ўш йиллик ва учта санжик йиллик ҳамда битта бошланғич мактабда коллежчиларнинг 2400 боласи таълим олмақда. Кишлоқлар билан мактаблар ўртасидаги йўллр текисланиб, уларга асфальт ётирилди.

Кишлоқларнинг кифолати мундан-мун ўзгариб борапти. Сердархат кўчаларини шаҳарга ўхшаб кетяпти. Янгида 70 тоқоли автомат телефон станцияси фойдаланишга топширилди. Бунда ҳам област, район Совети депутатларининг ҳиссаси бор.

Х. НОСИРОВ,
Б. ШОЛОНОВ,
П. ҲАКИМОВ,
Булунгур район «Октябрь» коллежи аъзолари.

Ўзбек халқи азиздан манал қилиб, қишда қўлда, ёзда балчиқдан тозаб, тох унинг асолигидан лоз қилиб, тох уни жойлаб, тох уни унинг жойида юрган. Халқнинг ўш, тақдирда у доимо дилдор масала бўлиб турган ва ҳеч қачон қўл тартибидан тушган эмас. Табиийки, одамларни мутасил тўқилантириб, халқонга солиб келган бу муаммо адабиётда ҳам катта ўринни ишғол қилади. У ҳақда шеър битмаган Ўзбек шоира кам.

Раъз Бобожоннинг «Оби ҳаёт» достони суз масаласига бағишланган асарларнинг энг кейингилари ва баркамолларидан биридир. Бу достон шoirнинг ўз таъбири билан айтганда, «асрий армон суз ҳақида, нур ҳақида, Ленин ҳақида...» Унинг мисралари бугунги кунда йилда қалайиб ўтириб, кеча-кундуз қофия, вази, антиқа суз ахтариб бағишқилигини айтади. У бир ишқом узумдан сара бошини таялаб олиб, кўз-кўз қилимоқчи, жар солмоқчи, кенгайиб мактабимизни эмас, ўшунча илҳом, қофия, ҳаяжон қайдан қолганини ўш ҳам билимай қоллади. Лекин шoirнинг йилмадан бунча тўқилантириши, шайхон қанотига минганлиги сир эмас.

Чунки у «Марксизмнинг диққат марказида, нотўғри сузид, олнинг кўзид, олимлар фарзиди, рақиблар гаразидан энг муҳим масала—суз масаласини қаламга олган, Зотан, эл назариди муҳим масала — шoir учун ҳам энг муҳим, энг даҳомбахш масаладир.

Раъз Бобожон асрий эъдиётларини, башариянинг ҳам бахти, ҳам фожиясини ақс эттирган бу

ЖАСОРАТ МАДҲИ

ТАНҚИД ВА ТАҚРИЗ

масалани енгил-опил ҳал қилиб бўлмаслигини, уни зерикари, сиёий ибораларда баён этиб ҳеч нарсасга эришилмаслигини яхши аниқлади. Шунинг учун у суз ҳақидаги халқнинг дурдинига ёмоқчи, унинг нураинидаги бугунги нуқтани кўрсатмоқчи. Ёзганда, кўрсатганда шу даражада, кенглигида, ёнқилигида ёмоқчи, кенглигида.

Бир қарашда достон нечаги Чорқий драмаси, ёёёёё тоштин ҳақида ёзилгандай туюлади. Дарҳақиқат, достоннинг кўпгина болари шу драмани очинга бағишланган. Лекин шoirнинг бағишшу билангина чекланибди. Чунки юратидан ўт алагиси отилгандай, воқеа тармоқлашиб, кенг элдиш отиб кетди.

Шoir Амуни қамчиндан қон томган эрга, ваминан эса ҳам онга, ҳам меҳрибон хотинга ўхшатади. Аму кўтуриб тошиб, она эрга хивнат қилди. Энди у ўз жиноятларини, бузғунчаларини учун халқ олдида оқилона суд қилиб, қилишларига жавоб беради. Достонда Амунинг «йиртиқчилиги» Жўздан баттар, Бўйдан баттар» бўлиб Чорқий воқасига таш-

ланганлиги таъсирланаркан, шoir бунда халқнинг кўрсатган қаҳрамонлигини, ҳаминҳақлигини уруш йиллари Ленинград кўрсатган буюк фидокорлиқига қиёс қилади. У эрда ҳам, бу эрда ҳам ёв аёв, қаттот эди, дейди. Лекин шундай ёвга қарши монолит биранича ага бўлган халқ туради. Халқ ёвни ваҳима қилмасдан, шов-шув кўтармасдан, интизом билан заёт этади. Шoir ана шу қаҳрамон халқнинг муносиб таъриф-таъсифини, характерли белгиларини топиб этади.

Мана шу мантар, намусухан одамлар офатини чеклаштириб, тиз қўқиради. Шoir Амуни достонда жоғли, асо, бебоб ҳисоб, мот деб таърифлайди. Шунинг ҳам борки, унинг Амуга берган барча таъриф-таъсифларида кишлоқларнинг бу даража турли қарашлари, баҳолари тўла ақс этади. Аму қанча тошмасин, инсоғи, Ош-ерга даҳшат сочмасин, бекадорлик қилмасин, у бaйир Бобожоннинг дурдинини эмас, эркатини, шўх, тантигини, тана салтанини, арзандасин, оби ҳаёти

бўлиб қолаверади. Шoir шу эъдиётнинг, унинг диалектисини ёритади.

Шoir достонда суз ҳақида эҳтиросли монолот ўқийди. Шунда унинг назари гоят кенгайди. У дам узоқ ўзини, дам Зонинг нечаги қаҳрамонлигига, дам бугунги буюк ҳосил унган пахтазорларга нигоҳ ташлайди. Буларнинг ҳаммасини бир масала атрофида йиғиш, шу масалани ҳар томонлама очиб учун хизмат қилдиради.

Шoirнинг сузга қарашларида, суз ҳақидаги мушоҳадаларида халқнинг қарашлари, нуқтаи назари ақс этади.

Шoir суз бир халқнинг эмас, бутун жаҳоннинг умумийсиёсининг негизини белгилайдиган, тақдирини ҳал қилдиган проблема оқилигини чуқур тушунади. У сузнинг жаҳон манзарасини чизади, халқлар, мамлакатлар тақдирда қандай роль ўйнаётганлигини тавдавлантиради.

Аму устидан суд шу тариқа эркин баҳс шайқлида давом этмоқда. Бу судда Ўзбек ҳам бир шайқалда қатнашмоқда. Мана, у шайқид бўлиб суз олди. Шунда унинг сузга нақадар ошди, меҳ-

рибон қалби ёрқин намоён бўлади. У: «Мен—ўш суз кўрса, югуриб чопган, ўшга меҳнатни қидириб топган» халқиман дейди ва ўз меҳнатқашлиги билан фахрланади. У ўз тарихи, бугуни, келажак билан бошқа халқлар қаторидан муносиб ўрин олганлигидан боши осмонга этади. «Ўрух би, тингларин ёёёёёёё, қўшқ тўқидан... Чўқувар, пахтакор, эркин барбарор, қанотли, саводан, ўзбек ўзини Аму, Сир, Зарафшонга гувоҳ беришга ҳақли деб билади.

Ниҳоят, суд алоийб бир қарорга келди.

Суз ҳам Инсон умридай тирик. Ишга солсанг, иш ўш йирик. Меҳнатдан қолгани, ё шум, ё ўлик...

Шунинг учун ҳам Аму сузлари Сурхон ва Қарши даштарига бодарга қилинсин, токи у ернинг мангилайдиган шўрини ювсин, деган қатъий ҳукм ўқилди. Шoir суз чўқ қўйишга негиз, бустон, лар яратилган, нур балқилганлигини ҳароратли мисраларда тасвирлаб ўқиди.

Хуллас, Раъз Бобожоннинг «Оби ҳаёт» достони шу қунарнинг асарини. Унинг дарё оҳанглири, дарё жўшқилиги келиб турган сатрлариди давримизнинг қатта масалалари тарих, халқ, жаҳият тақдирини билан узвий боғлиқ ҳолда ақс эттирилди. У доимо ободончиликка сафарбар турган, бу йилда оғирчиликлардан бўйин товлайдиган халқнинг руҳини ҳаққоний ёриб беради.

Иброҳим ҒАФУРОВ.

Республикамизда пахтакорлари юбилей йилида медали кўрилмаган муваффақиятларни қўлга киритдилар. Мамлакатга 4 миллион 670 минг тоннага яқин «оқ олтин» астури этилди. 1962 минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан 27,2 центнердан хирмон кўтарилди.

Хоразм области меҳнатчиллари эришган ютуқлар айниқса салмоқлидир. Область бўйича ҳар гектар ердан 39,3 центнердан пахта йиғилтириб олинди. Бухоро области гектаридан қариб 30 центнердан, сурхондарёликлар эса 32,3 центнердан пахта топиридилар. Қўпига ҳўналишлар ва районлар гектар бошига 35-40 центнер ва ундан ҳам кўпроқ ҳосил етиштирилишига эришдилар.

Бутурич ютуқларини оқиломчи қўлга киритилди. Деҳқонларимиз совет фани ва техникаси янгиликларини ишлаб чиқаришга дадиллик билан жорий эта билдилар. Бу эса ҳамма майдонларда юқори ҳосил етиштирилишига ижобий таъсир кўрсатди.

Ҳозирги вазирамиз ташаббускор Бухоро ва қашқадарёликлар, мизачилар ва тошкентликлар янгидан бориб эришган, муваффақиятларини таъин ҳам муқтаҳамлаш, бу йилги ишларини маромида ўтказиб, ҳосилдорлигини янада оширишдан иборат бўлмоғи керак. КПСС XXIV съезди шарафига бошланган умумхалқ социалистик мусобақасини кенг аниқ олдиратган республикамиз меҳнатчилари худди шундай демолдилар.

Қиш — бекорчилик эмас, дейди халқимиз. Шу кунларда республикамизнинг қайси бурчагига борманг, ижодий меҳнат беиҳоя юш ураётганлигини гувоҳи бўласиз. Ёеистисо барча қолхоз ва совхозларда дала ишлари тўхтатиладиган йўқ, шўр ювиш, яқоб бериш, ирригация тармоқларини тозалаш, лектор зовурларини тартибга келтириш, органик ўғитлар тўллаш ва пайкалларга ташиб чиқариш, қишлоқ хўжалик машиналари ремонтини ва бошқа ишлар кун сайин, соат сайин кучайтирилмоқда.

Республикамиздаги қўпгина хўжаликларда қишлоқ хўжалиги бўлимлари халқ университетлари мунтазам ишлаб турибди, гўя ўстиришнинг айрим масалалари бўйича семинарлар ўтказилмоқда. Уларга област ва район қишлоқ хўжалик бошқармалари, қолхоз ҳамда совхозларнинг агрономлари тортилган. Зоналарнинг агрономлаборатория хўжалик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа мутаҳассислари ҳам ана шу семинарларда қишлоқ хўжалиги бўлимлари билан тўла қўролламоқдалар.

Қолхоз-совхозларда агротехника ва зоотехника бўлимларини ўрганиш бўйича ташкил этилган доимий ҳа-

ДЕҲҚОНЧИЛИК ИЛМИНИ ЎРГАНИНГ

Қишлоқ хўжалик билимлари-оммага

ракатдаги кўрсаткич қиш фаслида самарали иш олиб боришга даъват этилгандир. Қолхоз ва совхозларнинг мутаҳассислари, ишлаб чиқариш илгорлари, зоналар бўйича агрономлаборатория ва тажриба станцияларининг малакали ходимлари шу кўрсаткичда машғул олиб боришлари зарур. Машғулотлар даврида иқтисодий билимларга алоҳида аҳамият берилиши, мелiorация, агротехника, агрономия тадбирларини қандай амалга ошириш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик өкчилари ҳосилдорлигини таъин ҳам кўтариш, махсуслаштиришда меҳнат ҳамда маблағ харажатларини камайтириш тадбирларини батафсил ўрганилиши керак. Агротехника курсларида қўпсан дала ишларига тайёргарлик билан боғлиқ бўлган масалалар кенг ўрганилиши мақсадга мувофиқдир.

Бундан ташқари барча областларда февраль ойи давомида уч-тўрт кунлик семинарлар ўтказилиши лозим. Токи бу семинарларда қолхоз ва совхозларнинг, област ва район қишлоқ хўжалик бошқармаларининг бош агрономлари, ер тўзувчилар ва қишлоқ хўжалигининг бошқа мутаҳассислари иштирок этишсинлар. Пахта-беда алмашлаб өкш, оралиқ өкчиларини жойлаштириш, гўзани озиқлантириш, минерал ўғитларини тақсимлаш методикаси, ер картаси ва агрономия картограммиси асосида агротехника тадбирларини бир-бирига боғлаб ўтказиш каби муҳим масалалар семинар қатнашчиларининг диққат марказида бўлсин.

Бундан ташқари ернинг өкшдан олдин ишлаш ва гўзани вегетация даврида парвартиш қилиш, өкчиларнинг сугорини режими ҳамда гўзани сугорити техникаси, янги навларнинг агротехника хўсусларини, кенг қаторлаб өкшган майдонлардаги гўзаларини парвартиш қилишнинг ўзига ҳос хўсусларини, агрометеорология тадбирларини системаси, гўзани ва бошқа өкчиларнинг қишлоқ хўжалик зараркундорлари ва хашаротларидан ҳимоя қилиш системаси, вилт босган майдонлардаги гў-

за, агротехникасининг йўл-йўриқлари ва бошқа шу каби муҳим агротехника тадбирларини қандай қилиб бажариш тўғрисида семинарларда қишлоқ музокаралар, баҳслар ва фикр-мулоҳазалар юритилиши қатта фойда беради.

Бундай семинар қатнашчилари учун Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, СоюзНИИХ, САИМЭ, Пахта селекцис ва уруғчилик институтини, ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институтини ва бошқа институтлар олимлари томонидан олиб борилаётган илмий ишлар ҳамда батафсил ҳикоя қилиб берилса айни муддао бўлур эди.

Семинарлар ишига республикадаги таъин олимларини, илмий тадқиқот муассасалари, олий ўқув юрлари, област тажриба станциялари ва зоналар бўйича агрономлаборатория ходимларини, шунингдек, пахтачилик илгорлари, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги ва област қишлоқ хўжалик бошқармалари мутаҳассисларини жалб этиш айниқса муҳим.

Республикамизда олти йилда қўпроқ вақтдан бери зоналар агрономия лабораториялари қатнаш иш олиб боришляпти. Улар өкш майдонларини текширишдан ўтказилди. Тошкент, Бухоро, Андижон агрономия лабораториялари өкш майдонларининг фосфор ва калийга бўлган өкшөкчилик инкичи марта текширишга киришдилар.

Агрономия лабораториялари томонидан тузилган агрономия картограммалари деҳқон тили билан айтаганда «Ер ойнаси» бўлиб хизмат қилмоқда.

Тошкент областадаги Терешкова номи, Охунбобов номи, «Пролетарият» йўлхоналарида, Ўзбекистон ССР 5 йилдаги совхозида, Сирдарё областадаги «Пахтаорол» совхозида ва бошқа бир қатор хўжаликларда ўғитлар бригадаларига тақсимлаб берилмоқда ва агроном картограммага асосан ердаги фосфор ҳамда калийнинг миқдори ҳисобга олиган ҳолда солимоқда.

Афсуски, республикамизда ҳали ҳам қўпгина хўжаликлар агрономия картограммасидан яхши фойдаланмайтирлар. Шўнинг учун ҳам қишлоқ хўжалик кадрлари билан машғуллар ўтказилаётган пайтда бу масалага алоҳида эътибор берилиши зарур, деб ҳисоблаймиз.

Семинар ва агротехника тўғрисида барча агрономларга, қишлоқ хўжалигининг бошқа мутаҳассисларига ер картаси ва агрономия картограммасидан оқилона фойдаланиш, ҳар бир сугориладиган участканинг, бригада ерларининг тўпроқ шароитини ҳисобга олган ҳолда иш тутиш йўллари ўргатилиши лозим.

Пахтачиликда алмашлаб өкшни кенг жорий этиш шу кўпнинг асосий вазифаларидан бири өкчиларнинг унутмаслини зарур. Ҳар бир хўжаликда пахта—беда алмашлаб өкшни жорий қилиш масаласига бағишланган семинарлар Бухоро, Андижон, Хоразм ва бошқа областларда, шунингдек, Қорақалпоғистон АССРда бўлиб ўтди. Лекин бунини етарли деб бўлмайди. өкчиларни алмаштириб туриш алмашлаб өкш схемасини ўзлаштириш ҳамда жорий өкш қишлоқ хўжалик билимлари ўргатилган кўрсаткич асосий вазифалари бўлмоғи зарур. Бухоро, Андижон, Хоразм ва бошқа областларда, баъзи хўжаликларда өкчиларни алмаштириб туриш борасида айрим намуналикларга йўл қўйлаётганлиги сезилиб қолди.

Қишлоқ хўжалик ходимларини, барча меҳнатчиларини қишлоқ хўжалик билимлари билан ҳар томонлама кенг қўроллаштириш уларнинг малакасини ошириш ва ўз ишларидан илгор совет фани ютуқларидан самарали фойдаланиш имкониятини беради. Барча хўжаликларда ана шунга эришиш бу йил ҳам өкчилардан мўл ҳосил етиштирилишини таъминлайди.

А. ДАДАБОВЕВ,
биология фанлари доктори.
Г. ЯРОВЕНКО,
қишлоқ хўжалик фанлари доктори.
А. РАҲМОНОВ,
қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

Коммунист Маҳмуд Аҳмедов 21 йилдан буюн Тошкентдаги асбоб-созлик заводида самарали меҳнат қилиб келмоқда. Партиямиз сьезди шарафига меҳнат вахтасида туриб ишлаётган ўртоқ М. Аҳмедов смена топириқларини салкам икки ҳиссага етказиб эди ўтмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

ҚУШИ СПОРТ КОЛЛЕКТИВЛАРИДА

Ғолиб

Команда

Самарқанд область Булунгур районидан қолхоз ва совхозларда 22 та футбол командаси тузилган. Командалар бир-бирлари билан тез-тез учрашиб турадилар. Йилда «Правда» қолхоз командаси Охунбобов номи қолхоз футболчиларини қабул қилди. Қишқарлик ўтган ўйин 5:6 ҳисоби билан меҳоблар фойдасига ҳал бўлди.

Райондаги 1-«Булунгур» совхоз ишчилар комитети ва дирекциясининг ташаббуси билан янги стадион қурилди. Унда волейбол, енгил атлетика майдончалари бор. Футбол командасига 18 киши жалб қилинган. Ишчилар комитети тренер учун махсус штат ажратиб берди. Команда коллективи Ғалларов, Жомбой, Ургут, район терма футбол командалари билан ўтақилган ўртоқлик учрашувида талаба қозонди.

Посёлка

стадионида

— Ёшларимиз ва мактаб ўқувчилари орасида, — дейди совхоз ишчилар комитетининг раиси Мансурали Охунжонов, — спортга қизиққан ёшлар кўп. Футбол ва волейбол командаларидан ташқари миллий кураш мусобақалари ҳам ўтказиб турилди. Эшнот Зейев, Аҳмад Сайфиев, Ғолиб Исроилов, С. Садаев каби полковларимиз област ва республика мусобақаларида қатнашмоқдалар. Совхоз клубида кураш секциясининг машғулотлари ўтказилапти.

Булунгур район маркази Красновардеск посёлкасида катта стадион қурилди. Бу стадионда республика спорт мусобақалари ҳам ўтказилапти. «Пахтакор» спорт жаиятини командаларининг республика мусобақалари, «Олтин бошқоқ» кубоги учун Қозғонистон, Қирғизистон, Туркменистон, Ўзбекистон ва Тожикистон қишлоқ футболчиларининг мусобақалари мана шу ерда ўтказилди.

Стадион қошида футбол бўйича район терма командаси, волейболчи йигитлар ва қизлар командалари 16 кишидан иборат өркин ва 12 кишидан иборат миллий кураш секциялари ташкил қилинган. Ҳар икки волейбол командасига Н. Маликов тренерлик қилмоқда. өркин кураш секциясига спорт мастери М. Ҳамзаев, А. Қариевлар раҳбар. Спорт мастери К. Яхшибоев бошқараётган шахмат тўғрисида спортчилар сонин кун сайин кўпаймоқда.

Спорт

мактаби

Маориф бўлими, комсомол комитети, «Пахтакор» спорт жаиятини ёшларнинг спортга бўлган талабларини ҳисобга олиб, Булунгур районда спорт мактаби ташкил қилди. Бу мактабда 400 дан ортиқ қиз-йигитлар таълим олаёттирлар.

Л. ЭРТАШЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Тандир

ўрнига

печ

Қишлоқ аҳолисини ёпилаган но билан таъминлаш, бу махсуслот хилларини қўл яптириш мақсадида «Ўзбекйрлашув»нинг но махсуслотлар бошқармаси бошқалар иш яхши натижалар берди. Фарғона областадаги Рипшот, Қува, Андижон областадаги Ленин, Бухоро областадаги Ёйдунов район марказларида тадир урувери обонини ёпилаган «Брунер» —Солхон» маркали печлар ўрнатилди. Янги печлар қишлоқда хотин-қизлар меҳнатини аниқ енгиллаштирди. Бундай печлар Ёйзах район но комбинатида ҳам монтаж қилинаптир.

А. МУҲАМЕДОВ,
Ўзбекистон ССР маданият министрлигини ўринбосари.

Тошкент қурилиш техникуми — республикамиздаги энг ёш ўқув юрларидан бири. Унинг ташкил топганидан 19 йил тўлди. Лекин ана шу қисқа вақт ичида мазкур билим даргоҳини 8 мингдан зиёд қурувчи, геодезист, архитекторлар таомлаб чиқди.

Г. Пун фотоси (ЎЗАТА).

ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ИНЖЕНЕРНИНГ КўМАКЧИСИ

Орел шахридаги бошқарувчи ҳисоб машиналари заводи «Искра-11» янги машинасини қўллаб ишлаб чиқаришга киришди. Бу машина ҳисоб даядига чўтдан каттароқ урин олмайд. Машина тўрт арифметик амали бажаради, процент ҳисоблаб чиқаради, бошқа ҳисоб операцияларини бажаради. «Искра-11» ҳар қандай бухгалтерияда ишлатилариш мумкин. У инженер-техники ходимларга ҳам наф келтиради.

«МЕХАНИЗАЦИЯЛАШГАН БОҒОВ»

БИРОБИХАН шахридаги «Дальсельмаш» заводи боғ фрезалари ишлаб чиқаришнинг ўзлаштирди. Улар дарахт тули теваригини юмшатиш, беғона ўтларни юлиб ташлашга мувофиқлашган. Фрезаторларга ўрнатилди. Бу агрегат бир сменада икки янги гектар мевазорига ишлов бера олади.

АВТОМАТ КОНТРОЛЕР

БОКУДАГИ «Нефтехимфизбор» махсус конструкторлик бюросининг ходимлари қурувдан өкш ўтаётган сўт микродорини автомат тарзда ҳисобга оладиган ва уни тозалайдиган қурилма ишлаб чиқардилар. Қурилмадан фойдаланган сўт заводларида ишлаб чиқариш маданияти кўтарилади ва анчагина маблағ тежалади.

(ТАСС).

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

ТААЖЖУБ

Ўз фарзандини бирон нарса билан хурсанд қилиш ота-онага олам-олам қувонч бағишлайди. Ўтган йили Ўзбекистон ССР пул-бюм лотереясининг биринчи чиқарилишида 019 серия, 25968 номерли билетимизга жүн рўмол ютиб олдик. Халқаро хотин-қизлар кўни — 8 Март байрами яқинлашиб қолгани сабабли уни 1-сифда ўқитган қизчамизга қўрсатиб: бу сента 8 Март совғаси деб қувонтириб қўйдик. Аммо бу йилимиздан кейинча пушаймон бўлдик. Нега десангиз мана, бир йилча бўлиб қолди, рўмолдан эса ҳамоно дарак йўқ. Лотерея билетини қабул қилиб олган Қўрғонтепа райониданги 77-42-марказий омонат кассасининг ходимлари ватандан нарина ўтмайтирлар.

Таажжуб, битта жүн рўмолнинг Ойим қишлоғига етиб келиши шунчалар мушқулки!

МУНИСОН АБДУРАИМОВА.

ЯНГИ ШЕЪРЛАР ПАРТИЯМ

Партия — бу ёрқин кўнлар мазмунини,
Кўш ёруғлиги унинг мисоли:
Партиям яратган ҳаёт қонуни
Бу — инсон қадри-ю, эрини,
иқболни,
Янги бир оламнинг одами бўлиб,
Ғалаба байроғин тик тутат олди,
Муҳтожлик балосин томирин юлиб,
Жаҳоннинг орузи биз бўлиб қолди.

ҚАРИШ ЙЎҚ

1983 йилда, яъни олтинчи кўннингда социал таъминот министрлиги шундай ариза ёзмақчи:
Йўқ, ўртоқ министр, қариганим йўқ,
Ҳали ҳам навқирон, бардам, нуҳиман,
Социал таъминот ахши-ю, бирок
Нафақа десалар хил чўчқиман.
Наҳотки бунчадими, белим бекуват,
Наҳотки тағимда қарсилмасам ер.
Қаридим десам ҳам, онаси ҳар вақт
Ўтин ёрганимда «милтиқдасиз» дер,
Ҳали ҳам ўғиллар «эурсиз» деб мени,
Меҳрибон онаси «чолим» деймайди,
Ҳаётнинг таъмини билганда энди,
Супада ёнбошлаб ётганим келмайди,
Олтинча кирмадим, ишонмайман, рост,

Саргайган метрина ёзувигам ҳам,
Мен фақат қалбимга ишонгим холос,
Қўпми яшадим деб йил ағдарини дам,
Юмушим бир талай, маошим таъбир,
Ойнинг ҳар ўнбешин байрам идорам,
Кадрлар бўлими, шахсий делом бор,
Меҳнатдан тўлишар куним, иродам,
Уларсиз яшамоқ жуда машаққат,
Уларсиз тез қариб қолади одам,
Рухим янгиланар иш билан фақат,
Яшариб тургандай меҳнат-ла олам,
Йўқ, ўртоқ министр, қарини йўқ экан,
Ҳали дам олишга унамас виждон,
Турмуш ширин экан, кўнгил тўн экан,
Ҳеч гапмас пойёшга тутқазса тўқсон,
Султон АҚБАРИЯ.

